

Täysistunto

Torstai 13.12.2018 klo 16.01—20.35

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 280/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan edelleen enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.27 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on vuodesta 2007 asti ollut käytössä erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia koskeva menettely eli niin sanottu kriisikuntamenettely. Kriisikuntamenettelyssä valtio ja asianomainen kunta selvittävät kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä arvioivat sitä, millaisiin toimenpiteisiin tulee ryhtyä palvelujen edellytysten turvaamiseksi.

Kriisikuntamenettely käynnistyy, mikäli kunta täyttää laissa säädetyt arviointikriteerit. Näitä ovat voimassa olevassa lainsäädännössä yli 1 000 euron taseen alijäämä asukasta kohden edellyttäen, että edeltävänä vuonna alijäämä on ollut yli 500 euroa, kattamiskaute-na kattamatta jäänyt alijäämä tai neljä erillistä kunnan taloutta koskevaa tunnuslukua, jotka kaikki yhdessä käynnistävät menettelyn.

Valtiovarainministeriö asetti toukokuussa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä ja sen perusteita uudistavan työryhmän, joka koostui ministeriön ja Kuntaliiton edustajista. Erityisen vaikean taloudellisen aseman määrittelyssä käytettävien kriteerien tarkoituksena on tunnistaa kunnan talouden merkittävä heikentyminen, ennen kuin kunnan kyky tuottaa palveluja on olennaisesti vaarantunut. Nykyisen lain mukaiset tunnusluvut vanhentuvat osittain maakunta- ja sote-uudistuksen johdosta. Lisäksi kunnat tekevät yhä enemmän investointeja erilaisilla rahoitusjärjestelyillä, mistä johtuen pelkkä lainakanta ei enää kuvaa kunnan taloutta riittävällä tarkkuudella.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yksittäisten tunnuslukujen muuttamista mutta ei muutoksia itse arviointimenettelyyn. Arviointimenettelyn käynnistäminen olisi siten edelleen valtiovarainministeriön harkinnassa, jolloin voidaan ottaa huomioon esimerkiksi kunnan talouteen kertaluonteisesti vaikuttavat erät. Hallituksen esityksessä ehdotetaan edelleen alijäämäkriteerin pitämistä ennallaan. Sen sijaan neljään yhdessä menettelyn käynnistävään kriteeriin ehdotetaan muutoksia.

Aikaisempi negatiivinen konsernin vuosikate korvattaisiin ehdotuksen mukaan tunnusluvulla, joka kuvaa vuosikatteen ja poistojen suhdetta, jonka tulisi kunnalla olla yli 80 pro-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

senttia. Veroprosentti suhteessa kaikkien kuntien painotettuun tuloveroprosenttiin säilyisi ennallaan, mutta tunnusluvun kriittinen taso nostettaisiin 1:stä 2:een prosenttiyksikköön. Näin tunnusluku kuvaisi nykyistä paremmin sitä, että kunnan veroaste on poikkeuksellisen korkea. Lainamäärän vertailu keskimääräiseen korvattaisiin lainojen ja vuokravastuiden yhteismäärän tarkastelulla. Suhteellisen velkaantuneisuuden tilalle ehdotetaan laskennallista lainanhoitokatetta. Tämä tunnusluku kuvaa kunnan tulorahoituksen riittävyyttä suhteessa kunnan vastuisiin.

Lausuntokierroksella saatu palaute tunnuslukujen muutoksista oli pääosin myönteistä ja tunnuslukuihin ehdotettuja muutoksia pidettiin perusteltuina. Lausuntojen mukaan esitetyt muutokset kehittävät arviointimenettelyä oikeudenmukaisempaan ja luotettavampaan kuntakonsernin taloudellisen tilan arviointiin.

Arvoisa puhemies! Tässä kuntalain muuttamisessa on toisena asiana myös kuntalain niin sanotun osallisuutta ja vaikuttamista koskevan pykälän muutos, jonka tarkoituksena on monipaikkaisuuden huomioon ottaminen. Osallistumisen ja vaikuttamisen edistämisen esimerkkiluetteloon täydennettäisiin myös kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteiden selvittäminen. Ja tämä esimerkkiluettelo ei ole velvoittava, keinot ja menetelmät olisivat nykyiseen tapaan valtuustojen harkinnassa.

Ja totean tähän, vähän ulkopuolella tämän puheen, että meillä on ollut käytössä tällainen Tulevaisuuden kunta -reformi koko tämän hallituskauden, vaalikauden ajan ja sillä on ollut myös parlamentaarinen työryhmä ja se on nyt kokoontunut hyvin säännöllisesti. Me teimme selvityksen kaksoiskuntalaisuudesta, ja se selvitys tuotti sen tuloksen, että kaksoiskuntalaisuus ei ole toteutettavissa muun muassa verotuksellisista syistä ja myös äänioikeussyistä, mutta sen työn tuloksena syntyi ajatus tästä monipaikkaisuuden vahvistamisesta myös kuntalaissa, ja tämä pykälämuutos tämän vuoksi on tänne nyt sitten kirjoitettu.

Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2019 mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on täällä hyväksytty ja presidentti on sen vahvistanut. Mutta uusia kriisikuntarajoja sovellettaisiin ehdotuksen mukaan ensimmäisen kerran vuonna 2022, jolloin käytetään vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukuja.

18.33 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kriisikuntakriteerit kuulostavat varsin tutuille, koska monessa suomalaisessa kunnassa on näitä itse asiassa käytetty jo pelkästään siitä syystä, että voidaan kuvata valtuutetuille, minkälaisessa taloudellisessa tilanteessa ollaan. Itsekin tulen semmoisesta kunnasta nimeltä Kotka, jossa on viitattu aina silloin tällöin näihin kriteereihin. Sen takia minun mielestäni on erittäin hyvä, että tähän on myöskin nyt, jos ymmärsin oikein tästä esityksestä, tullut niin sanotut varoitusvalot eli tällainen ei vielä ihan punaiselle näyttävä vaan vähän sinne päin, joka ei vielä aiheuta arviointimenettelyyn joutumista, mutta voidaan käydä keskustelua. Tämä on minun mielestäni erittäin hyvä käytäntö.

Erittäin hyvä, että on tullut myöskin lausuntokierroksen jälkeen palaute näitten nykyisten kriteerien osalta, jotka nyt siis ovat jo tällä hetkellä jonkun verran aiheuttaneet keskustelun tarvetta. Kun katsoin näitä lukuja täällä, niin täällä on alijäämäkriteereitä. Näilläkin luvuilla olisi ainakin kolme kuntaa täyttänyt kriteerit, yhtä kriteeriä ainakin yli 50 kuntaa ja useammankin kriteerin useampi, mutta ihan arviointimenettelyynhän on ymmärtääkseni mennyt aika lailla pieni määrä, jos katsoo vuosien 2016 ja 2017 tilannetta. Mutta siis erit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

täin perusteltu, ja kun tiedetään, että kuntien tilanne ei ole tästä helpottamassa, niin on tietysti hyvä, että sitä seurataan monellakin eri mittarilla mutta myöskin tällä mittarilla.

Toinen, mihin haluan kiinnittää huomiota, on tämä viime vuosina otettu käytäntö siitä, että nykyisin ei puhuta pelkästään sen niin sanotun emokunnan tilanteesta, vaan otetaan myöskin konsernitilinpäätös mukaan. Monessa kunnassa investointeja on tehty ja jouduttu tekemään yhtiöiden kautta, ja sen takia kokonaisvastuu on sillä kunnalla, koska oletettavasti kunnat kuitenkin valtuustopäätöksillä ovat takaamassa niitä lainoja, ja se kaatuu sitten joka tapauksessa kokonaan sen kunnan hoidettavaksi, jos jotakin siellä tapahtuu.

En malta olla sanomatta tässä samalla sitä, että nykyisin arviointimenettely, jossa meillä nyt tämä kuuluisa yksi kunta on ollut jonkun verran esillä, on myöskin muista syistä eikä pelkästään taloudellisin perustein. Toivon, että niitä ei tule yhtään enää lisää vaan että kunnat ja kuntien valtuutetut vastuullisina toimijoina pystyvät hoitamaan asiat niin, että tätä muuta syytä, että kunnan asioita ei pystyttäisi asiallisesti hoitamaan, ei tule. — Kiitoksia.

18.36 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kriisikuntien tilanne on toki ollut pitkään vaikea ennen kriisikunnaksi joutumista, ja siihen ei ole vain yhtä syytä. Moni kunta on, kuten edustaja Paatero täällä jo sanoi, alkanut pelätä kriisikunnan merkkien lähentymistä, ja ehkä näitä pelon syitä olisi syytä pohtia nyt vähän tarkemmin.

Moni kunta teki ensi vuoden budjettia hyvin kummallisessa tilanteessa. Toisaalta kuntatalous on vahvistunut ja monilla alueilla saadaan hyviä uutisia elinkeino- ja työllisyysrintamalta, kuitenkin kuntien talouden ennustamisessa oli vaikeuksia. Nyt onkin selvinnyt, että kuntiin kohdistuneet valtionosuuksien leikkaukset ovat syöneet kaiken sen talouskasvun myötä odotettuna pidetyn hyvän kuntatalouteen. Samaan aikaan uudet tehtävät ja velvoitteet on lisätty osittain ilman rahaa. Tilanne ei voi jatkua näin, vaan kunnat kaipaavat nyt selvää muutosta kuntatalouden pohjaan, jotta jatkossa taloutta voidaan suunnitella ja sitä voidaan ennustaa ja vakauttaa.

Yksi viime vuosien kummallisuuksista tulee ilmi esimerkiksi aluesairaaloitten leikkaus- ja päivystystoiminnan keskittämisen myötä tehdyistä säästövaateista. Hallitus perusteli vaajat pari vuotta sitten uutta asetusta potilasturvallisuudella, ja taustalla olivat myös julkisen talouden säästöt. Julkisen puolen leikkaustoiminta ajettiin alas pienemmistä yksiköistä.

Tänä syksynä näiden yksiköiden henkilöstön ja aluesairaalaapaikkakuntien reilu vuosi sitten esittämät uhkakuvat alkavat konkretisoitua. Kuntaliiton teettämän kyselyn perusteella on selvinnyt, etteivät luvut säästöt ole toteutumassa. Kyselyssä sairaanhoitopiirit vastasivat säästöjen jääneen muutamaa miljoonaa euroon, ja puolet vastasi asetuksen lisäneiden kustannuksia. Erikoissairaanhoidon keskittämisen vaikutusten tulkinta kyselyiden pohjalta on niin vuonna 2017 kuin vuonna 2018 samansuuntainen. Vastanneista sairaanhoitopiireistä viisi arvioi menojen jopa kasvaneen, kun taas neljässä oli saavutettu säästöjä esityksestä johtuen. Kuntaliiton mukaan yhteenvetona voi todeta, että vain noin 4 prosenttia tavoitelluista säästöistä saavutetaan. Erikoissairaanhoidon säästötavoitteeksi esitetty 260 miljoonaa euroa ei ole toteutumassa näillä toimenpiteillä. Kuntaliiton teettämän kyselytutkimuksen mukaan realistisempi säästötoteuma olisi korkeintaan 10 miljoonassa eurossa.

Mikäli säästövaikutukset todella jäävät näin alhaiselle tasolle, on syytä sanoa, että hallituksen tekemältä keskittämiseltä putoaa se viimeinenkin pohja pois. Kuitenkin, säästöjen toteutumattomuudesta huolimatta, valtionosuuksia on leikattu, ikään kuin kaavaillut säästöt olisivat toteutuneet täysimääräisesti. Tämä koskee erityisesti erikoissairaanhoidon kes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

kittämistavoitteista ennakoituja hyötyjä sekä omais- ja perhehoidon kehittämisen oletettuja vaikutuksia pitkäaikaislaitoshoidon vähentämiseen. Kokonaisuutena tämä on ihan uutta politiikkaa, kun jo ennakoon viedään valtionosuudet, vaikka toteuma-arviot on tehty ehkä vähän heikoin perustein.

Ensi vuonna valtionavut alenevat 3 prosenttia, peruspalveluiden valtionosuudet 2 prosenttia tämänvuotisesta. Samaan aikaan lähes jokaisessa keskikokoisessa kunnassa väestö ikääntyy ja siitä johtuen myös palvelutarve kasvaa. Sen vuoksi nyt ollaan kunnissa valitettavasti kovalla hädällä suunnittelemassa lisää palveluiden leikkauksia. Tämä kuntatalouden yhtälö tulee ratkaista suunnitelmallisesti, eikä saa tehdä hätiköityjä leikkauksia oikaisutakseen yhden vuoden taloutta. Kriisikuntia saadaan tulemaan tällaisin toimin.

Nyt olisi syytä lopettaa kuntia kalvavat ennakkolliset valtionosuusleikkaukset, jotka eivät perustu kuntien todellisuuteen. Toivottavasti viimeistään seuraava hallitus on valmis uudistamaan kuntatalouden suuntaa.

18.40 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan hyvä, että näitä kriteerejä tarkastellaan aika ajoin ja saatetaan ajan tasalle. On syytä kuitenkin muistaa se kokonaiskuva, mitä taloudessa tällä vaalikaudella on tapahtunut ja viime vuosien aikana on tapahtunut. Talous on kasvanut vahvasti, ja se näkyy myös kuntataloudessa. On totta myös se, että meillä on kuntataloudessa valtionosuuksissa pienenlainen notkahdus, joka johtuu siitä, että valtion ja kuntien välinen kustannusten jaon tarkistus on tehty ja se vähentää valtionosuutta noin 200 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelman mukaiset kuntien tehtäviä vähentävät toimenpiteet vähentävät sekä kuntien menoja että valtionosuutta. Tämä on syytä muistaa kanssa. Lisäksi vielä kilpailukykysovimukseen liittyvä valtionosuuksien vähennys kasvaa. Valtion toimenpiteitten yhteisvaikutus kuntatalouteen on noin 254 miljoonaa euroa, mikä näkyy ensi vuoden, 2019 taloudessa kunnissa. Että nämä on syytä ottaa huomioon, ja pitää muistaa myös sekin, että kuitenkin suunta on positiiviseen päin, kun on työpaikkoja saatu lisää ja se näkyy sekä kuntien verotuloissa, seurakuntien verotuloissa että tietenkin valtion verotuloissa positiivisena.

Totta kai pitää muistaa se — kuten kaikki kansanedustajat varmasti tiedämme — että jos henkilö on kunnassa työttömänä ja on tietenkin huomattavasti menettänyt tulojaan, se vaikuttaa välittömästi kuntien verotuloihin hänen osaltaan. Sitten kun työttömyys menee pitkäaikaistyöttömyydeksi, se johtaa sitten siihen, että kunnan osuudeksi työmarkkinatuesta tulee se puolet helposti maksettavaksi, jolloin se kuntameno ei kuin lisääntyy. Ikävä kyllä näitä tapauksia on ollut viime vuosina vähän liikaa. Viime vaalikaudella tämä hommahan karkasi käsistä, mutta nythän me olemme kuroneet sitä umpeen, ja muun muassa pitkäaikaistyöttömiä on ilahduttavasti päässyt työmarkkinoille takaisin. En muista tarkkaa lukumäärää, mutta kymmenistä tuhansista kuitenkin puhutaan, mikä on erittäin hieno asia.

On syytä muistaa sekin, että tällä samalla linjalla on jatkettava. Työllisyysaste on nyt suurin piirtein 71,7 eli 4 prosenttiyksikköä enemmän kuin sillä hetkellä kun Sipilän hallitus aloitti, eli on menty valtavasti eteenpäin. Julkinen talous on parantunut 6—7 miljardilla eurolla, ja 120 000 ihmistä suurin piirtein on saanut työpaikan. Että kehityssuunta on hyvä, mutta tähän mukavuudentunteeseen ei missään nimessä saa nyt jäädä, vaan meidän on pidettävä huoli siitä, että tämä lähes 72 prosentin työllisyysaste saadaan nousemaan seuraavalla vaalikaudella tuonne lähemmäksi 75:tä. Se olisi valtiontalouden ja myös julkisen talouden kannalta yleensä se oikea kestävä taso, jolloin pystyisimme tätä kansantaloutta ja Suomea, rakasta isänmaatamme, rakentamaan parempaan suuntaan. Toivoakseni silloin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

päästään jo siihen tilanteeseen, että tämä kasvu, joka on lähtenyt liikkeelle, niin että kasvua on joka puolella Suomea tällä hetkellä — kuten Helsingin Sanomien pääkirjoituskin tässä taannoin kirjoitti — saataisiin jatkumaan kaikkialla Suomessa eikä vain suurissa kasvukeskuksissa.

18.43 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä esitys kuntalain muuttamiseksi on tärkeä, todella tärkeä, vaikka aihepiiri on synkkä. Kuntalain erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistämisen edellytyksiä ehdotetaan muutettavaksi kuvaamaan tarkemmin tulorahoituksen riittävyyttä, ja menettelyn edellytyksistä suhteista velkaantuneisuutta kuvaava tunnusluku ehdotetaan korvattavaksi lainanhoitokykyä kuvaavalla konsernitilinpäätöksen laskennallisella lainanhoitokatteella.

Kuten täällä edustaja Paatero jo totesi, on erittäin tärkeää, että kuntien taloudellista asemaa ja velanmaksukykyä tarkastellaan nimenomaan konsernitasolla. Tarkastelemalla konsernitasolla voidaan, ja ainoastaan silloin voidaan, saada todellinen kuva kunnan taloudellisesta tilanteesta, kunnan kyvystä hoitaa velkaansa, kunnan kyvystä vastata taloudellisista velvoitteistaan — kokonaiskuva kunnan taloudesta.

Pidän myös erittäin hyvänä, että kuntien vuokratuut ehdotetaan rinnastettavaksi lainoihin tässä esityksessä.

Arvoisa puhemies! Tämä aihepiiri on synkkä, mutta aivan kuten edustaja Hoskonen edellä totesi, onneksemme työllisyys maassamme on tällä vaalikaudella vahvistunut erittäin merkittävästi. Kuten Hoskonen totesi, kuntataloudellekin, kuten valtiontaloudellekin, on erittäin suuri merkitys myös taloudellisessa mielessä, jos ja kun ihminen työllistyy ja siirtyy yhteiskunnan taloudenpidossa, voi sanoa näin, saamapuolelta maksupuolelle. Tämä talouden vahvistuminen on erittäin tärkeää siinäkin mielessä, että vaikka nyt tehdään hyvää lainsäädäntöä kriisikuntakriteerien muuttamiseksi, niin talouden vahvistumisen ja työllistymisen vahvistumisen kautta näitä kriteereitä tullaan tarvitsemaan toivottavasti ja todennäköisesti yhä harvemmin. Työllisyyden vahvistuminen ja verotulokertymien kasvaminen on kuntien taloudelle kuitenkin ylivoimaisesti se keskeisin ja tärkein talouden kivi-jalka ja tulonlähde, jota kautta syntyy tai on syntymättä se tilanne, tuleeko kunta täyttämään yhden tai useampia näistä kriteereistä. Toivottavasti talouden kehitys ja kasvu jatkuu suotuisana ja maassa on niin hyvä hallitus kuin tällä hetkellä, joka luo edellytyksiä työllisyyden vahvistumiselle ja sitä kautta kuntataloudenkin vahvistumiselle.

18.46 Sirpa Paatero sd: Rouva puhemies! Tässä jos katsoo hieman eteenpäin, niin ehkä tämä kaunis aurinko on saamassa aika mustia pilviä ihan maailmantaloudellisesti mutta myöskin kuntien osalta, ihan tämän päivän faktoilla kun katsotaan.

Sitten toinen asia: meillähän on kyllä työllisyys parantunut ja tuloveron alennuksia on tehty, ja minun näkökulmastani näyttää siltä, että kunnat ovat ne maksaneet, siitä syystä, että kun minä katson, ja me kaikki voimme katsoa, kuntaveroprosentin kasvua, joka on aika lailla keskivertona noin 20 tällä hetkellä, niin efektiivinen prosentti eli se, minkä kunnat saavat, on 14, ja se gäppi vain kasvaa, ja sehän johtuu näistä vähennyksistä.

Tampereen esimerkki, kun kävin siellä vierailulla jossain kohtaa, oli se, että vuonna 2016 he ovat saaneet verotuloja enemmän kuin nyt, vaikka Tampereella on asukasmäärä lisääntynyt, vaikka työllisyys on parantunut, vaikka palkat ovat kasvaneet, siitä huolimatta heidän verotulonsa, minkä he saavat kuntaverosta, ovat laskeneet. Tämä on ihan käsittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

mätön yhtälö, että kunnat itse asiassa ovat maksaneet nämä tuloveron alennukset — jos katsoo kärkeä.

Toinen iso ongelma, tämän efektiivisen tuloveroprosentin mukaan, on se, että meillä on myöskin hyvin erilaisia kuntia. Kun katsoo sitä plussaa, mitä kunnat tekevät, niin se on itse asiassa kokonaan Helsingissä. Helsingin plussa ensi vuoden budjetissa on monta sataa miljoonaa euroa, ja se on lähestulkoon se sama summa, mikä on kuntien kokonaisplussa ensi vuoden budjetissa. Jos putsataan Helsinki pois, kuntien ensi vuoden budjetit näyttävät todella paljon surullisemmilta, mutta kun katsoo keskiarvoa, missä Helsinki on mukana, niin näyttää paljon kivemmalta.

Tähän työllistämiseen liittyen en malta olla vielä sanomatta sitä, että valitettavasti juuri tällä viikolla tuli tieto siitä, että kaikki työllistämiskokeilut lopetetaan elikkä ne hyvät mallit, mitä vaikkapa siellä Pirkanmaalla ja Tampereen alueella ynnä muualla on tehty, vaikkapa Vantaalla. Siellä ollaan hyvin surullisia siitä, että tätä hyvää mallia näitten pitkäaikaistyöttömien aktivoimiseksi ei voida enää jatkaa, vaan ne ajetaan alas ja palataan siihen aikaisempaan malliin, mistä ei ole ollut hyviä tuloksia. Mutta jos halutaan hoitaa tätä asiaa näin, niin tämä vain yleisesti kuntatalouteen.

18.49 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! En missään nimessä kiistä sitä täällä esitettyä tosiasiaa, että monessa kunnassa työllisyystilanne on kohentunut huomattavasti.

Mutta ongelma on juuri se, jonka edustaja Paatero täällä hyvin edellä kuvasi. Siitä huolimatta, että tilanne alueella, taloudellinen tilanne alueella kokonaisuudessaan on parantunut, kunnan oma talous ei ole kokenut vastaavanlaista paranemista. Moni kunta joutui nostamaan veroprosenttiaan ensi vuoden osalta. Esimerkiksi Raumalla pelkästään valtionosuusleikkaukset tarkoittivat yhtä veroprosenttia — pelkästään leikkaukset yhtä veroprosenttia. Ja kun sitten ajatellaan, että samanaikaisesti väestö vielä kaupungissa vanhenee, niin tämä yhtälö on vain mahdoton. Tietenkin myös tiedetään, että meillä on verojärjestelmä muutoksessa, työ murroksessa ja muutoksessa, jota myötä myöskin kunnat joutuvat aivan uudella tavalla miettimään, miten jatkossa, mistä tulevat ne varat, joilla sitten jatkossa järjestetään kuntalaisille tarvittavat palvelut.

Nämä ennakkolliset säästöt, jotka siis on tehty kuntatalouteen etukäteen, vaikka kustannukset edelleen ovat siellä kuntien kannettavina, tuntuvat kunnista tuplarangaistukselta, vääreiltä teolta. On myöskin sanottava, että Kuntaliitto toivoo kuntatalouden kestävyys turvaamiseksi rahoitusjärjestelmän uudistamista ja on myös asettanut selkeät ikään kuin vaateetkin eduskunnalle ja tulevalle hallitukselle: Kun tulee uusia tehtäviä, kun laajennetaan toimintaa, niin siihen pitää myöskin saada täysimääräinen valtionosuus. Myöskin arvioiden tehtävämuutosten vaikutuksista kuntien talouteen tulee perustua realistisiin laskentaoletuksiin — eli juuri se, josta äsken omalla esimerkilläni kerroin — ja indeksikorotukset on toteutettava täysimääräisesti.

Kyllä tämä kertoo sitä kuntien todellisuutta. Ei siis maalata vaaleanpunaisin silmälasein kuntien taloutta, koska tilanne on valtaosassa muista kunnista aivan toisenlainen kuin mitä se on Helsingissä.

18.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, Helsingissä kuntalaisten keskimääräinen ansio on varmaan korkeampi kuin jossakin Utsjoella taikka Ilomantsissa. Se on selvä asia, siitä ei tarvitse luentoa pitää. Iso syyhän siihen on se, kun itäsuomalaisen kunnan asukkaista suuri osa eläkeläisiä, jotka saavat hyvin pientä eläkettä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

kun taas täällä jossakin Kauniaisissa asuu — otetaan se ääriesimerkki — korkeatuloisia, hyvähalkkaisia ihmisiä. Totta kai siellä kuntaveron määrä on ihan merkittävästi suurempi, turha meidän on siitä väitellä.

Se, mikä iso juttu tässä asiassa on, on se, että kun olemme tässä talossa päättäneet monina vuosina ennen tätäkin eduskuntaa, että verotusta on kevennetty, niin pienituloisten verotusta ja heidän asemaansa ei valtionveroja keventämällä voida helpottaa yhtään, koska pienituloiset eivät maksa valtionveroa senttiäkään, niin on menty muun muassa ansiotulovähennyksen korottamisen tai jonkun muun keinon kautta kuntaveroja keventämään. Sieltähän se tulee, tämä efektiivinen veroprosentin määrä, mistä puhui edustaja Paatero, korkeasti arvostamani edustaja, Kuntaliitossakin ansioitunut henkilö, joka tietää nämä asiat paljon paremmin kuin minä. Sieltähän nämä syyt johtuvat. En haluaisi tässä millään lailla polemisoida, totean vain sen, että näin tässä on käynyt.

Nyt meidän pitää pitää huoli siitä, että kun Suomi on päässyt vihdoin ja viimein tähän eurooppalaisen kasvun kierteseen, positiiviseen kierteseen, mukaan, niin sitä kierrettä on ylläpidettävä. Miten se pidetään? Meidän on pidettävä kustannuskilpailukykyämme kunnossa. Kilpailukykysovimus tähän tähtäsi, ja siihen se pääsi. Me olimme noin 10 prosenttiyksikköä kilpailijamaitamme jäljessä, kun tämä hallitus aloitti. Ei kustannuskilpailukyky, millä me yritämme pärjätä maailmanmarkkinoilla, tule meille taivaan mannana niskaan, vaan meidän on itse se tehtävä. Aikanaan, kun euroon menimme, me valitsimme sen tien, että meidän on itse tehtävä se sisäinen devalvaatio. Ennenhän d-pillereillä hommat hoidettiin niin, että kun kustannukset nousivat, niin taas devalvoitiin, yksi tai kaksi tai kolme kertaa, — sitä mukaa kun kustannukset nousivat, niin rahan ulkoisella arvollaahan sitä pelattiin. Valuutta-arvoa vähennettiin ja saatiin taas vienti vetämään, mutta siinä sitten valitettavasti kärsivät ne, joilla oli vähiten markkoja taskussa. Ei tämä ole tässä salissa oleville kenellekään outo ilmiö. Kannattaa muistaa nämä tosiasiat.

Ja nyt sitten yksi asia, arvoisa rouva puhemies, lopuksi: se, että kun me katsomme tämän kansakunnan talouden kehitystä, niin eiköhän meidän kannattaisi vihdoin ja viimein — kun vihdoin ja viimein ollaan yhtä mieltä siitä, että biotalouden puolella on nyt päästy valtavin harppauksin eteenpäin ja kasvua on joka puolella Suomessa — lopettaa niiden hakkuurajoitusten ja muiden tällaisten tekeminen, ja yhdessä katsottaisiin eteenpäin ja hoidettaisiin ilmastopolitiikkaa siinä samalla ja lopetettaisiin tämmöinen keinoitekoisen jarrujen päälle lyöminen siellä, missä sitä metsää ja biotaloutta on, eli Suomen maaseutukunnissa, joita suurin osa Suomen kunnista muuten on. Toivoisin tämmöistä vähän avarakatseisempaa ajattelua tähän politiikkaan, kun se kuitenkin on koko maa Helsingistä Utsjoelle asti sitä rakasta isänmaata.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Vehviläinen, olkaa hyvä. Riittäisikö 3 minuuttia?

18.55 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että tässä keskustelussa mentiin aika pitkälle jo näistä kriisikuntakriiteereistä, mutta toki ymmärrän sen, että kunta-asioissa on monta eri puolta.

Sitten haluaisin pari kommenttia sanoa:

Ensinnäkin kun täällä taisi edustaja Viljanen sanoa, että aihepiiri on kovin synkkä, ja niin taisi sanoa myös edustaja Hoskonen, niin myös minä haluan korostaa sitä, että arviointimenettely ei tarkoita sitä, että aina olisi se pakkoliitos siellä sen arviointimenettelyn

Pöytäkirjan asiakohta PTK 130/2018 vp

päässä. Meillä on viime vuosilta esimerkkejä myös siitä, että arviointimenettelyn kautta ko. kunta ja sitten valtiovalta ovat yhdessä löytäneet niitä hyviä keinoja ja se kunnan talous on saatu kestäväälle pohjalle.

Itse haluan kyllä todeta, kun katsomme ensi vuodenkin budjettia, jossa edelleen on 1,6 miljardia euroa velanottoa, että ainakin minä sisäistän oman tehtäväni niin, että meidän on pidettävä huolta, hyvää huolta, julkisesta taloudesta, olipa kysymys sitten valtiosta tai erittäin itsehallinnollisista kunnista. Eli hyvin vakaa kuntatalous, vakaa valtiontalous ja vakaa tulevien maakuntien talous — se on meidän kaikkienkin vastuulla, että näin tulee olemaan.

Sitten tähän laajempaan kuntatalouskeskusteluun haluan todeta sen, että me emme ole kyllä tällä vaalikaudella tehneet niin sanottuja tasoleikkauksia sinne kuntien valtionosuuksiin. Indeksit on jätetty korottamatta, niin kuin me kaikki tiedämme. Mutta sitten on olemassa myös mekanismeja, jotka eivät ole poliittisia päätöksiä, jotka valitettavasti heikentävät myös ensi vuonna osan kuntien taloutta, ja yksi niistä on tämä valtion ja kuntien kustannustenjaon tarkistus, johon edustaja Hoskonen viittasi.

Sitten toinen asia, joka minua harmittaa äärimmäisen paljon, liittyy tähän verontilityslakiin. Eli kun veroja tilitetään, niin osa kuuluu valtiolle, osa kuuluu kunnille, osa kuuluu kirkkoille ja osa sitten meille veronmaksajille, ja se lopullinen, tavallaan tieto siitä tulee jälkikäteen. Ja nythän viime vuoden osalta on tilanne sellainen, että sekä pääomaverotuksen myötä että myös näitten kikyyn liittyvien lomarahaleikkausten myötä monella ihmisellä oli liian korkeat veroprocentit, ja nyt tiistaina moni sai sitten isot veronpalautukset. Ja tämä yhteisvaikutus — kun olen seurannut kuntien budjettikäsittelyjä nyt tässä viimeisten viikkojen aikana — on tehnyt sen, että ne menetykset näyttävät aika tavalla suurilta.

Mutta sitten yhteinen käsitys meillä varmasti on, että mikään ei ole sen tärkeämpää kuin vakaa kuntatalous, ja sen takia ollaan asetettu myös tämä valtionosuusjärjestelmän esiselvitys, ja myös Kuntaliitto on siinä toivottavasti hyvin tiiviisti mukana, ja pystytään katsomaan, minkälainen olisi se uusi kuntien valtionosuusjärjestelmä tämän soite-maakuntautuudistuksen jälkeen. Se ei ole helppo työ, mutta siihen meidän on aivan välittömästi ryhdyttävä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.